

A binokulár dicsérete

II.

Irtta: Kevin Rischel

Arra törekedve, hogy jó éjszakai binokulárunk legyen, ne csak a minél nagyobb nagyításra törekedjünk! Ha túl nagy lesz a nagyítás az átmerőhöz képest, igen homályos képet kapunk, aminek az lesz az eredménye, hogy binokulárunk nem használható csillagászati célra.

Mit lehet mondani az átmérőről? Milyen nagy legyen egy hasznos csillagászati binokulár? Azt ajánlom, hogy az első binokulárunk egy könnyű, minden célra alkalmas műszer legyen, melyet bárhova magunkkal tudunk vinni. A legjobb választás egy 7x50-es, vagy egy 10x50-es műszer. Én következetesen öt binokulárt használok: egy nagy látómezejű 7x35-öst a Tejút pásztázására, 7x50-est és 10x50-est, hogy megkeressek objektumokat, mielőtt nagyobb távcsővel észlelem őket, valamint egy 11x80-ast, illetve egy 20x80-ast. A 11x80-as nagyobb látómezejű (4,5 fok) és fényesebb képet ad, ami hasznos nagyon halvány objektumok megkeresésekor, míg a 20x80-as nagyszerű galaxisok és nem túl kicsi ködök kutatásához (az M 8 és M 20 látványa egymaga megérte a 20x80-as árát). Sok éjszakát töltöttem el ezekkel a binokulárokkal a nagyobb tükrös műszereket porosodni hagyva.

Van több általános szabály, amit jó követni, amikor binokulárt használunk. Ezek nagyon hasonlóak ahhoz, amit minden mélyég észlelő megfogad, amikor távcsővel észlel. Ezek a következők:

- 1./ Szemünket szoktassuk a sötéthez, mielőtt halvány objektumokat észlelnénk. Töltsünk legalább 15 percet teljes sötétben, mielőtt hozzáfognánk a ködök és halmazok megfigyeléséhez. Még egy órás sötéthez való alkalmazkodásra is szükség lehet, hogy minden fényt hasznosítani tudjunk egy 7x50-es, vagy 11x80-as binokulárral. Fontos itt az észlelőterület fénymentessége is!
- 2./ Törődjünk saját egészségünkkel és kényelmünkkel is. Ne akarjunk fagypont alatt sortban és dresszben észlelni. Úgy öltözzünk fel, hogy észlelés közben ne zavarjon meg bennünket az, hogy fázunk. Észlelőszékként fotel, nyugágy, vagy a földre helyezett matrac teheti kellemessé munkánkat. Fekvés közben könnyebb tartani a binokulárt, nagyban kiküszöbölhetjük kezünk remegését.
- 3./ Nagyobb nagyítást használva különösen fontos, hogy valamilyen kitémasztást használjunk, mert a kép csak akkor élvezhető

jól, ha eléggé nyugodt. 80 mm-es binokulárhoz célszerű állványt használni. Ez egy nagyon kényelmes megoldás a közelben elhelyezett asztalon lévő egyéb segédeszközökkel együtt. Egyetlen hátránya az, hogy egyszerű fotóállványt használva igen kényelmetlenül válik a Zeniten és környezetében való megfigyelés. Az állvány használata persze célszerű már 7-10-szeres nagyítású, könnyebb binokulároknál is. Érdekes példa, hogy körülbelül fele akkora szög távolságot fel tudunk bontani egy állványon lévő műszerrel, mint kézben tartva, ugyanakkor könnyebben meglátjuk a halvány ködöket, vagy csillagokat.

4./ Azt tapasztaltam, hogy akkor lehet a legjobban élesre állítani a binokulárt, ha először csak egyik szemünkkel nézünk, majd utána a másikkal.

5./ A távcsöveknél elterjedt fényszennyeződést csökkentő szűrők előnyösen alkalmazhatók binokulároknál is. Jobb kontrasztot adnak pl. az emissziós ködökhöz. Még sötét égen is egészen megkapóvá fokozza pl. a Rozetta- és Helix-köd látványát. Ha városi területen észlelünk, valamilyen könnyű ruhaanyaggal is védhetjük az okulárt a szórt fények ellen.

Végezetül szeretnék néhány észlelési célpontot javasolni azonsok objektum közül, mely elérhető egy binokulárral felszerelt észlelő számára. Meglepő szépségük bizonyosan ráveszi a megfigyelőt arra, hogy binokulárt használjunk a mély-ég megfigyeléséhez!

Csillaghalmazok	M 1, M 2, M 3, M 4, M 5, M 6, M 7, M 11, M 12, M 13, M 15, M 39, M 44, M 45, M 46, M 47, M 52, M 55, M 92, NGC 2587-2577-2580-2567 vidék, NGC 6441
Emissziós ködök	M 8, M 16, M 17, M 20, M 42, NGC 2239 NGC 6960+NGC 6992-5, NGC 7000
Reflexiós köd	NGC 2024
Planetáris ködök	M 27, M 97, NGC 7293
Galaxisok	M 31, M 32, M 81, M 82, M 87 és vidéke M 101, M 108, M 110, NGC 253, NGC 300 NGC 5128
Kettőscsillagok	Alfa Leo, Béta Cyg, Epsilon Lyr, Nü Dra, 16/17 Dra, Nü Sco, Mü Boo

Szerkesztői megjegyzés:

A kezdő megfigyelők figyelmébe ajánljuk, hogy a cikkben olvasott és érdeklődésüket felkeltő kérdésekben a Mély-ég rovat szerkesztőjéhez Berente Bélához, az NGC Objektumok Keresőtérképe c. sorozatért Tuboly Vincéhez (Hegyhátsál, Fő u.19. 9915) forduljanak.